

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisitorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

quaestio 78. An de consilio peritorum ferenda sit ab Episcopo & Inquisitore
sententia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

Eadem uerba ad litteram habentur in priuilegijs prædictis Clementis, Alexandri & Urbani Quarti. Præ cunctis, suppresso tamen præcepto obedientiæ, de quo non fit mentio in priuilegijs antelatis.

Qui dicatur periti.

2 Nomine autem peritorum, ut dicit Archidiaconus super c. Ut commissi. in verbo, peritos, intelligit Theologos, Canonistas, & Legistas.

COMMENT. CXXXVI.

Absoluta tractatione de testibus, disputationem de peritis, quos Inquisitores possunt aduocare, aggreditur Emericus: ac primum, an possint aduocari querit, & posse docet.

De materia questionis quæ differuerint.

Et hoc ipsum priuilegiu de cõuocandis peritis, ut assistat Inquisitorib. in causis fidei quoties fuerint requisiti, adnotant Archidiaconus, Ioan. And. Geminianus, Franchus, & alij, in c. ut commissi. de heret. lib. 6. Bernard. Comensis in lucerna verbo, inquisitor. §. 21. Gondissalvus tract. de heret. q. 15. nu. 1. Conradus Brunus lib. 4. de heret. c. 10. Albertinus in cap. quoniam. de heret. lib. 6. q. 10. & alij plerique, quos in re manifesta libenter omitto.

Cur inquisitoribus concessu, ut possint aduocare peritos.

Cur autem inquisitoribus concessum fuerit, ut peritos quoslibet possent aduocare, ut sibi consilium præbeant in sententijs ferendis, docet Auctor Repertorij Inquisitoru verbo, inquisitores. §. quæ est ratio. dicens propierea id factum fuisse, quoniã cum Inquisitores essent Fratres religiosi, in theologia solum periti, iuramentum ignorabãt: & quia in ordine iudiciario facile poterãt decipi, & propterea ab soluere damnandos, & damnare absoluenos; ideo factum ut peritos consulerent, & ad consulendũ, si opus esset, compellerent. inde quoq; factum, ut processus deberent cum Episcopis communicare.

Periti semp aduocandi.

Ceterum quãuis hodie inquisitores sint iurisperiti ut in Hispania, eosdem nihilominus peritos uocare possunt, ac debent: in primis uero theologos, quorum est propositiõnum gradus & qualitates expẽdere: quia, ubi multa consilia, ibi salus, Pro uerb. c. 11. & c. 24. Et recte protulit Marc. Cicero lib. 1. de officijs, dicens: Nec uero alienu est ad eligenda quæ dubitationem afferunt, adhibere doctos homines, uel etiam iurisperitos; & quid de utroque genere officij placeat, exquirere. hæc ille.

Periti quando aduocandi.

Hoc etiã ipsum passim leges admonent. l. vlt. c. de fideicom. l. 3. de ingen. manu. l. 8. §. sed iure. ff. de iuris & facti ignoran. c. de quibus. 20. d. simit.

Periti uero, ut placet Conrado Bruno præcitato loco, non modo cum ferenda est sententia condennatoria, sed etiam in absolutoria uocandi sunt, cui libenter subscribo: item adiungo, non modo uocandos quo tempore sententiæ ferenda sunt, uerum etiam quoties in alijs iudicij actis occurrit aliqua difficultas, uel circa testes, uel circa delatos, aut in alijs quibuscunq; articulis: quod indicant non obscure illa textus uerba, in d. cap. ut commissi. de heret. lib. 6. uidelicet, aduocandi, &c.

QVAESTIO LXXVIII.

An de consilio peritoru ferenda sit ab Episcopo & Inquisitore sententia.

Septuagesima octaua quaestio est: Vtrum Episcopus & Inquisitor teneantur procedere ad sententiam uel condemnationem de prædictorum consilio peritorum?

Respondemus quod sic; ut patet in c. Statuta. §. i. ubi dicitur sic; iubeamus. de heret. lib. 6. ubi dicitur sic; iubeamus. & infra: Sive Episcopus sive Inquisitores processerint, ali quibus alijs personis prouidis & honestis, iurisq; peritis (quas ad hoc uocari, & eis per totum processum, super quo deliberandum est se riõse manifestari ac integraliter explicari, & de ipsorum consilio, ad sententiam uel condemnationem procedi uolumus) exprimentur.

COMMENT. CXXXVII.

In hac quaestione, ac in tota etiã hac tractatione de aduocandis peritis, ut de eoru consilio ad sententiã procedatur, illa occurrit præcipua difficultas, hoc loco a me breuiter, & necessario diluenda. An Inquisitores teneantur necessariõ sequi peritorum consilium; an uero sit eis liberum, postquam auerint peritorum sententias, statuere quod ipsi uisum fuerit statuendum; quamquam aut contrariũ sit aut diuersum ab eo quod periti senserunt.

In hac cõtrouersia Albertinus, qui ceteris suis in hac quaestione disputauit in c. quoniã. de heret. lib. 6. q. 10. & tract. de agnos. assertio. q. 26. post multas cõclusiones nu. 11. & seq. adẽ concludit, quod si à lege, canone, uel statuto dicatur, ut aliquid fiat de consilio, uel ex consilio alicuius, tale consiliu omnino requirendum est, & sequendum, ac ei statum, & actus in contrarium celebratus est nullus. cum itaque in causa heresis in beat Romanus Pontifex, ut de peritoru seu cõsultorum cõsiliu ad sententiam procedatur. c. fin. §. iubeamus. de heret. lib. 6. consequitur omnino, ut sit liberum Inquisitoribus ab eorum consilio recedere, nec aliud statuere quã periti definerint, id quod nititur probare fortassis satis infirmis rationibus, quas prudens omitto: quia breuitati studeo, & institutum est mihi certiora tradere, tutiora, & communiora, ut sepe admonui: in eandem sententiam ferri uidetur non obscure hoc loco Emericus, & in principio quaestionis sequentis: & Archidiaconus in c. ut commissi. de heret. lib. 6. in verbo, consilio.

Ceterum, quidquid illi senserint in hoc articulo, ita statuo: inquisitores non debent necessario sequi peritorum aduocatorum, seu cõsultorum consilia, quoniam eorum suffragia, & (ut uulgo loquimur) uota nõ sunt decisina, sed solum consultiua. Primu, quoniam consiliu nõ est de substantia actus. Bald. in l. §. necessitate. C. de bonis quæ lib. nu. 24.

Ab hæc, cõsultores huiusmodi & periti in causa heresi nullam habent iurisdictionem ordinariam, aut delegatam, iuxta doctrinã Bartoli in l. 1. de offic. assessor. & Baldi & Decij in c. si pro debilitate. extra de offic. delegati. et notat plene Iaf. in l. omne officium. nu. 16. ff. de off. assessor. eorum ergo cõsiliu non est necessario sequendum.

Postremo, cõsiliu illius, qui nõ est particeps officij, aut potestatis illius iudicij, cui dat cõsiliu, sufficit si requiratur, ut pulchre docet Ancharanus in c.

in c. si ad Episcopum. notab. 8. vers. circa secundū. in fine. ne sede vacante. lib. 6. tales autē esse peritos & consultores in hac causa manifestum est: eorum itaque suffragia, vt ibidem concludit Ancharanus de vrbantate, non de necessitate sequenda sunt. & hanc sententiā videtur sequi Locatus in opere iudiciali verbo, consiliam, nu. 5. quā proficitur apertius Campegius apud Zanchinum c. 15. & probat late aduersus Albertinum Ioannes Roias tract. de heret. par. 1. nu. 409. & multis sequentibus.

Et in Hispania quidē hęc sententiā obrinet, vt cōsultorū suffragia decisina non sint; quę definita esse videtur per Madrilianā instructionē anni Domini MDLXI. c. 66. vbi cū Episcopus & Inquisitor cōueniunt, eorū sententiā stādum esse decernitur, quāuis cōsultores numero plures contrariam profiteantur. eius instructionis verba à nobis latine reddita ita habent: In omnibus casibus, in quibus cōtingit discordia sententiarū seu opinionum inter Inquisitores & Ordinarium, vel aliquem ipsorum, vel in definitione causę, aut in quolibet alio actu, vel sententiā interlocutoria, causa ad Senatum mitti debet; sed si Inquisitores & Ordinarius fuerint conformes, quamuis cōsultores discrepent, & sint numero plures, decretum Inquisitorum & Ordinarij executioni mandetur. hactenus ibi.

Quamquam autem hęc vera sint, & firmis munita rationibus, non propterea censeo liberrimum debere esse Inquisitorum arbitrium in statuendo quod sibi libuerit, quamuis ab opinione peritorum discrepet: cum enim negotium fidei grauisimum sit, non modo in ferendis sententijs, vt in superioribus dicebam, verum etiam in alijs grauib; totius iudicij actibus, consultius erit & tutius nusquam discedere à peritorum suffragijs; nam si quandoq; contingeret Inquisitores audacius vti ea potestate & libertate, facile possent errare, & per imprudentiam committere id, quod vel in fidei, vel in reorum detrimentum vereretur.

Iam ista libertas Inquisitorum de non sequendis necessario peritorum suffragijs, facilius vsurpari potest illis, qui constituti sunt iuris peritissimi: nam hoc porissimum casu cōsultorum suffragia cōsultina erunt non decisina: & plane hoc iure vtimur vt consultina solum sint.

Cum vero Inquisitores Theologi fuerint creati, in his quę ad ordinem iudicarium spectant, si dubia occurrant, nō sequi peritorum suffragia, nec pruden- dens nec tutum crederem. Quomodo enim iurisconsultos Theologos in causis fidei assentire oportet in notandis propositionibus hereticis & catholicis, & earum qualitatibus expendendis: ita vice versa theologos iurisperitis obtemperare conuenit in capturis reorum decernendis, in indicij aditorem apertis, in restim dicitis admittendis aut repellendis, indicijs dādis, appellationib; admittendis aut resurādīs, in sententijs interlocutorijs & diffinitiuis ferendis, & denique in toto ordine iudicario obseruando: hęc enim Theologi ab iurisperitis petere debent. Albertinus in cap. quoniam. de heret. lib. 6. q. 10. num. 17. quod & verum est.

Tunc etiā à peritorū suffragijs nō esset tutū recedere, cū questio, de qua agitur, nimis est ardua et

A difficilis, aut propter facti cōtingentiā: aut ob varias & pugnātes Doctorū sententiās: tunc enim eos peritorū suffragijs obtemperare debere putarē: tamen si cum huiusmodi casus incidunt, supremum Senatum consulere tutius sit, vt alibi plene ostendimus.

Postremo illud monebo, inquisitores hereticę prauitatis punitione dignos esse, si vel suo vel cōsultorum cōsilio ducti in definiendis fidei causis errauerint: neque enim peritorum suffragia eos omnino excusabunt. l. quidam decedens. pater. ff. de excusat. tuto. Bart. in l. si cōuenerit. nu. ff. de re iudicata. & ratio est, quoniam apud se debuerant deliberare, an illud cōsiliū expediret. l. 2. §. si. ff. mād. cōsiliū enim alterius neminem cogit ad illud sequendum. cap. cum olim. de arbit.

Et quamuis hęc ita se habeāt, vix hodie possunt errare, cū nō vnus aut alter peritus adhibeatur, sed plures, & in arduis supremū Senatū consulere debeāt veruntamen hęc omnino persuadēt, vt inquisitores suo labore, & industria, & studio curēt, penitus singula fidei negotia, & quidquid ad suū officium spectat intelligere: nec fiant desides & negligētes sub hac spe, quod cōsultores habeant & peritos, in quos laborem reiciant: meminerint illius dicti Quinti Mutij reprehendētis Seniū Sulpiciū in hęc verba: Turpe est patrio & nobili vito igno- rare ius, in quo uerfatur. l. 2. ff. de origine iuris.

Petitorū Cuf fragia nō ex culant inquisi- torem er- rantem.

Q V A E S T I O L X X I X.

An processus totus Iuris peritus expli- cari debeat.

Septuagesimā nona questio est: Vtū Episcopus & inquisitor coram praedictis peritis de quorum cōsilio est ad sententiā procedendum, teneatur totum processum eis integraliter explicare, uel sufficiat eis explicare summarie, in substantia & effectu?

Respondemus q; integraliter & perfectē, ut patet in c. Statuta. §. iubemus. de heret. lib. 6. ubi dicitur sic: iubemus & infra: Secreto coram dicecesano Episcopo, uel eo absente ipsius Vicario, quando inquisitores procedunt: quando uero procedit Episcopus coram inquisitoribus: Si haberi commode possit copia eorundem, ac nihilominus siue Episcopus siue inquisitores processerint, aliquibus alijs personis prouidis & honestis, iurisque peritis (quas ad hoc uocari, & eis per totum processum super quo deliberandum est, seriose manifestari, ac integraliter explicari, & de ipsorum cōsilio ad sententiā uel condemnationem procedi uolumus) exprimentur, & cetera.

Processus totus iurisperitis explicandus. Supra pag. III.

C O M M E N T. C X X V I I I.

Emericus apertis fere semper canonum definitionibus nitens, in hac questione nūm axioma constituit, uidelicet, Peritis, quos inquisitores aduocant, totum reorum processum integre esse communicandum.